

NAFARROA KUTSATZEN DUENAK ORDAINDUKO DU

Xabier Letona
@xletona

Hondakinen kudeaketan aurrerapauso handiak eman nahi ditu Nafarroako Foru Erkidegoak datorren hamarkadan. Bide horretan egiten dute topo Gobernuaren asmoak, gizarte mugimenduen bultzadak eta iraganeko erresistentziek. Datozen asteetan Nafarroako Hondakinen Legea onartuko du Legebiltzarrak. Ondorengo erreportajea legearen mamia zertan den azaltzen da.

Zer da lehenago, arrautza edo oiloa? Legea ala plana? Beti dira gisa honetako galderak aurrera egin nahi denean eta oraingoan ere bai. Kontua da Foru Erkidegoan lehenbizi Nafarroako Hondakinen Plana egin zutela 2016an –ARGIA-ren 2.526 zenbakian azaldu genuen berau– eta orain, 2018an, onartzearela Nafarroako Hondakinen eta hauen Fiskalitatearen Legea.

Nafarroako Legebiltzarrean da Foru Gobernuak iragan azaroan onartutako lege proiektua, Nafarroako Kontseiluak legeari buruzko bere ebazpena eman zain. PPK eskatu zuen Nafarroako Kontseiluak azter zezala Espainiako lege-diarekiko bateragarria den eta, duela hiruzpalau aste, Legebiltzarrak bide eman zion eskaerari. Kontseiluaren ebazpena iristen denean –egun edo aste gutxiko kontua– sartuko da osoko bilkuran eta aldaketa sostengatzen duten lau alderdien baieztekin aurrera aterako da. 2015ean Geroa Baik, EH Bilduk, Ahal Duguk eta Izquierda-Ezkerrak lortutako akordio programatikoren puntuetakoa da hau.

» Planak eta Legeak aurreikusten dutenez, hondakin guztiak lau atal nagusi horietan biltzea derrigorrezkoa izango da 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera

---

» Zabortegira tratatu gabe daraman tona bakoitzeko 20 euro ordaindu beharko du mankomunitate bakoitzak

---

Aldeta klimatikoari aurre egitea eta pertsonen osasuna ez kaltetzea dira legeak bilatzen dituen onura nagusiak. Horretarako, gaur egun funtsezkoa da ekonomia linealetik ekonomia zirkularrera pasatzea: gutxitu, berrerabili eta birziklatu kontzeptuak bete-betean aplika daitezten bultzatuko du. Printzipio horietan argia da legea eta bat dator hondakinen esparruan Europar Batasunetik ekonomia zirkularra hedatzeko bultzatzen ari diren ildo nagusiekin.

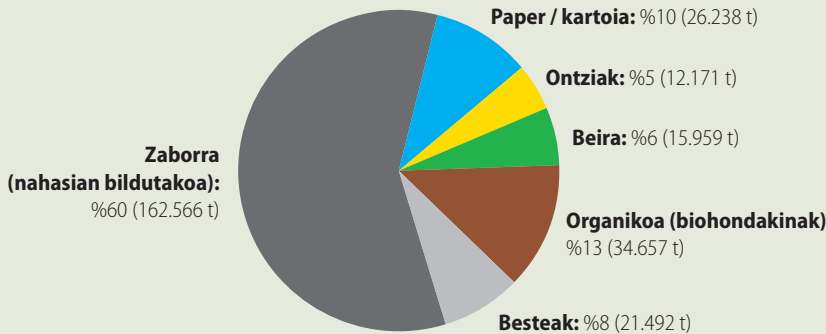
2016ko Nafarroako Hondakinen Planak, esaterako, argi du errausketa ez dela ekonomia zirkularrerako bide eta hasieratik bazterten du berau; UPNren Gobernuaren aurreko hondakinen kudeaketan, errausketa osagai nagusiakoa zen. Gipuzkoa eta Bizkaiko diputazioek ere errausketa ekonomia zirkular gisa saltzen dute.

2016ko datuekin, hondakinen %40 gaika biltzen da Nafarroan eta, beraz, %60 zabortegietara doa. Hondakinen planaren arabera, 2027rako Nafarroako hondakinen %70 bilduko da gaika eta, gainera, hondakinen ekoizpena %10 gu-

NAFARROAKO HONDAKINEN BILKETA GAIKA (2016ko datuak)

Etxeko eta dendetako hondakinen %40 bakarrik biltzen da gaika

Bilketa gaika eta eskualdeka (kg/biztanleko/urteko)

Eskualdea	Papera (%10)	Ontziak (%5)	Beira (%6)
Bortziriak	32,5	20,4	43,1
Baztan	32,5	20,4	40,4
Malerreka	32,5	20,4	33,4
Eska-Zaraitzu	31,1	12,9	34,2
Irati	41,3	22,4	20,0
Iruñerria	42,6	22,0	24,4
Zangotza	40,0	13,9	22,7
Bidausi	46,6	25,9	54,1
Araxes Garaia		11,3	52,2
Mendialdea	44,0	20,0	40,5
Sakana	43,3	25,5	32,8
Izarbeibar	33,5	18,2	37,5
Mairaga	35,6	17,6	31,2
Erribera Garaia	33,1	20,9	19,7
Erribera	30,8	16,7	15,7
Jurramendi	27,0	20,4	26,8
BATEZ BESTE	38,6	20,7	24,9

Hondakin organikoen bilketa (%13)

Mankomunitatea	Bilketa eredia	Biztanleak	Tonak
Sakana	atez ate	%15,9	364
Iruñerria	edukiontzia giltzaz	%41,6	7.931
Erribera Garaia	edukiontzia giltzaz	%63,7	787
Jurramendi	edukiontzi irekia	%98,6	11.653
Erribera	edukiontzia giltzaz	%56,5	108
Izarbeibar	edukiontzia giltzaz	%70	451
Mairaga	edukiontzi irekia	%22,3	561
Bortziriak/Baztan/Malerreka	ekoizle handiak	-	319
GUZTIRA		%45	319

Iturria: Nafarroako Gobernua.

txitu nahi da 2010-2017 epea aintzat hartuta. Oro har, helburu handiak eta egokiak dira edozein administraziorentzat eta edozein erakunde buru-belarri aritu beharko da lortu nahi baditu. Herriarrak ondo asko ezagutzen du legearen teoriatik ohiko praktikara dagoen tarte itzela.

Derrigortasuna

Nola aurreikusten du Legeak printzipio horiek betetzea? Nafarroako Gobernuko Ingurumen Sailburu Isabel Elizalde argi utzi du bere agerraldietan hondakinen kudeaketa aurreratuetan klabea zer den: hondakinak ahalik eta ondoen sailkatzea. 1989an, esaterako, Nafarroan ez zen inolako gaikako sailkapenik egiten eta egun hamaika gai bereizten dira. Oinarrizko lau gai dira nagusi, hala ere, etxeko eta dendetako hondakinen bilketan –esparru honetaz ari da legea– erabiltzen direnak: papera, beira, ontzi arinak eta hondakin organikoa. Azken honen bilketan ohi da arrakastaren giltza nagusia.

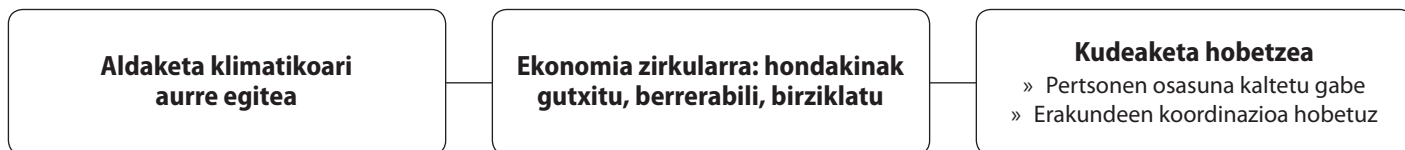
Organikoa edo biohondakina da Nafarroako hondakinen %45 eta, oro har, hondakinen kudeaketan berau da kontrolatzeko gaitzena. Planak eta Legeak aurreikusten dutenez, hondakin guztiak lau atal nagusi horietan biltzea derrigorrezkoa izango da 2022ko urtarrilaren 1etik aurrera. Hori da Legearen indarguneetakoa: derrigortasuna. Gai konplexua ohi da hondakinen kudeaketan eta ARGIAko irakurleak gogoratuko du nola aurreko agintaldian, Gipuzkoako Diputazioan EAJk gidatutako oposizioak inposiziotzat jotzen zuen organikoaren bilketa derrigorrezkoa izatea.

Hondakinen erakunde bakarra Nafarroan

Edozein legetan moduan, derrigortasuna giltzarri bada ere, lege honek indar berezia jarri nahi du bi ataletan: gobernagarritasuna eta fiskalitatea. Gobernagarritasunaren ikuspegitik gaur egungo Nafarroako Hondakinen Partzuergoa desagertuko da eta Nafarroako Hondakinen Erakunde Publikoa sortu, hondakinen kudeaketa guztia gidatzeko helburuarekin. Nafarroako Gobernuak eta Nafarroan egun diren mankomunitateek osatuko dute erakunde berria, eta erabaki gehiengoa azken hauen eskuetan egongo da, tokiko erakundeetan. Honekin bermatu nahi da hondakinen

NAFARROAKO HONDAKINEN ETA HAUEN FISKALITATEAREN LEGEA

HELBURU NAGUSIAK

TRESNA NAGUSIAK

Gobernantza. Nafarroako Hondakin Erakunde Publikoa (Nafarroako Gobernu + Tokiko Erakundeak (Mankomunitateak).

Fiskalitatea. Zerga berria (Zabor gisa botatzen dena –hondakinak nahasian– zergapetzen ditu

FILOSOFIA: KUTSATZEN DUENAK ORDAINTZEN DU: 20 € zabortegira bideratutako tonako / 3 € eraikuntza tonako / euro bat lurra eta harri tonako

Hondakin sailkapena. Derrigorrezkoa da, baita organikoa ere, eta 2027rako hondakin %70 sailkatua bilduko da

Hondakin Fonda. Hondakin kudeaketa hobetzeko

Hondakin Bulegoa. Hondakin gutxitzea eta ekonomia zirkularra bultzatzeko

Hondakin Erregistroa. Kudeaketa eta Produkzioaren kontrola

NEURRI ZEHATZAGOAK

- Plastikozko poltsen debekua dendetan
- Biodegradagarriak ez diren plastikozko ontziteriaren salmentaren debekua
- Erabilera bakarreko botilen salmenta debekatzen da eraikuntza publikoetan
  - Ostalaritza: derrigorrezkoa da pitxer ura doan eskaintzea
- Ontziak biltzeko SDDR sistema hedatuko da (herritarrak makina bidez edo herritarrak ontziak bildu eta trukean dagokion dirua jasotzen du)

planak ez daitezela egon lau urteroko gobernu aldaketen menpe eta lanak jarririkotasuna izatea.

Kudeaketa hobetu nahi da, zalantzarik gabe, baina neurri honekin Nafarroako Gobernuak bultzatu nahi du baita ere Iruñerriko Mankomunitatea erakunde berri honetan integratzea. Gaur egun, Nafarroako hondakin bilketan bi erakunde handi daude: Iruñerriko Mankomunitatea eta gainerako mankomunitate guztiak biltzen dituen Nafarroako Hondakin Partzuergoa. Iruñerriak Nafarroako biztanleriaren erdia biltzen du eta legea bultzatzen dutenen iritziz, bada ordua indar hori gutzia norabide berean jartzeko.

Erakunde berri honen zeregina izango da Planak eta Lege berriak finkatutakoa aurrera ateratzea, baina, aldi berean, hainbat zerbitzu eskainiko ditu, mankomunitateek nahieran erabili ahal izango dituztenak.

Kutsatzea ez da doan

Zer da zabor, zer ez? Zer da ekonomia zirkularrean berrerabili daitekeena? Hori da Lege honen fiskalitate berriak argi utzi nahi duena, eta, eztabaidak eztabaida, hori da bere alor aurrerakoienetakoa: sailkatu gabe biltzen den zaborra zergapetzen duela. Zabortegira tratatu gabe daraman tona bakoitzeko 20 euro ordaindu beharko du mankomunitate bakoitzak. Kutsatzen duenak ordaintzen du, horra legearen filosofia nagusia.

Europako zuzentzauek eskatzen duten moduan, ez dago zalantzarik legeak filosofia hori bultzatzen duela, baina bada ika-mikaririk horren inguruan ere. Azken finean, filosofia honek pertsona bakoitzarengan eragin nahi du, herritar bakoitzak ahalik eta zabor gutxien sor dezan eta bakoitzaren ordainketa ere sortzen den hondakin kopuruaren neurrikoa izan dadin. Sortzen edo kon-

tsumitzen denarekiko ordaintzea da kontua, argia, ura edo gasarekin egiten den tankeran.

Nafarroan hondakin alorrean lanean diharduen 3Ren Konpainiaren ustez, esaterako, ez da batere zuzena Legean jasotzen den hori “sortutakoaren arabeko ordainketa” kontzeptuan sartzea, ez duelako norbanakoak ordaintzen, mankomunitate osoak baizik: “Eremu geografikoaren arabeko ordainketa da”, diote 3Ren Konpainiak. Bestelako norabide eta helburu batekin bada ere, UPNk ere kritika hori egiten dio Legeari, besteak beste. UPNk, PSNk eta PPK osoko zuzenketak egin dizkiote Legeari eta, zuzenketen iruzkintetan aipatzen ez badu ere, PSNk pribatuan onartzen du errausketaren alde egingo lukeela.

Zergaren ordainketa itzulita, 3Ren konpainiak eskatzen dute tratamendu biomekanizatuetatik (TMB) pasa-

tzen diren hondakinak ere –Nafarroako gehienak– zergapetzea, sistema honekin iruzur egiten delako haien ustez. Salatzen dutenez, planta hauetan landu diren hondakinen %80 edo gehiago zabortegira edo erraustegira doaz: “Oro har, Tuterako El Culebrete edo Bizkaiaiko Artigaseko plantetan birziklatzen dena ez da %5era iristen (...) Alegia, enpresek eramaten dituztela hondakinak TMB gunetara zerga gutxiago ordaintzeko edo hauetatik libratzeko”, diote Hondakinen Legeari aurkeztutako zuzenketak biltzen dituen idazkian.

Hondakinen Fondoa

Zerga berritik biltzen den dirua Hondakinen Fondoa sortzeko erabiliko da, eta hau, bakarrik erabili ahal izango da hondakinen kudeaketaren hobekuntzarako; ezingo da Gobernuaren beste behar batzuetara bideratu. Ohiko aurrekontuetatik aparte erabiliko da diru hau eta Nafarroako Gobernuak erabakiko du nola banatu, beti ere alde aurretik Nafarroako Hondakinen Erakundeari kontsulta eginez eta hondakinen kudeaketako praktika onak saritzea lehenez. Nafarroako Hondakinen Bulegoa eta Nafarroako Hondakinen Erregistroa sortzea ere aurreikusten da legean.

Fondoaren gaian ere Legeari kritika egin dio 3Ren konpainiak: “Ez da egokia Fondoa Nafarroako Gobernuak kudeatzea eta logikoagoa litzateke hori Nafarroako Hondakinen Erakundeak egitea, Fondoaren kudeaketa ez dadin egin gorabehera politikoen menpe”.

Azpiegiturak non?

Oro har, 3Ren Konpainia bat dator Hondakinen Legearen printzipio, ikuspegi eta helburuekin, eta bere kritika nagusia da ez duela behar beste indar jartzten helburuak betetzeko neurrietan. Kritikoak dira gaur egun mankomunitateek duten zerga moldearekin eta beldur dira hondakinen tratamendurako guneak hauek sortzen diren lekuetatik urruntzearekin.

Azken kritika honekin bat dator Sustrai Erakuntza ingurumen erakundea ere. Legean ez da azpiegiturei buruz hitz egiten, hori zehaztea Nafarroako Hondakinen Erakundearen zeregina izango da, baina bere ustez, Legearekin bat ez datozen azpiegiturak ere aurreikusten ari dira, hala nola Iruñerriko Mankomunitateak jarri nahi duen TMB planta

berria, 55 milioi euro kostako dena eta 93.000 tona hondakin jorratzeko gai izango dena. Sustrai Erakuntzak –eta Hondakinen planak berak– hondakinen tratamendua berau sortzen den lekutik ahalik eta gertuen egon behar duela gogorarazten du, eta dioenez, planta hau ez dago filosofia horren baitan.

» Oro har, 3Ren Konpainia bat dator Hondakinen Legearen printzipio, ikuspegi eta helburuekin, eta bere kritika nagusia da ez duela behar beste indar jartzten helburuak betetzeko neurrietan

» UPNk, PSNk eta PPK osoko zuzenketak egin dizkiote Legeari eta, zuzenketen iruzkinetan aipatzen ez badu ere, PSNk pribatuan onartzen du errausketaren alde egingo lukeela

Enpresen erresistentzia

3Ren Konpainiaren kritikarik gogorrenetakoa SDDR sistemarekikoa da, hauen esanetan Legeak ez baitu ia ezer esaten ontzien bilketa sistema honen gainean. SDDR sistemari ontziak makinaz edo eskuz –dendetan adibidez– biltzen dira eta erabiltzaileak utzitako ontziaren ordaina jasotzen du, ontziaren eta honek biltzen duen produktuaren balorea argi bereiziz. European hondakinen kudeaketan aitzindari diren herrialdeetan asko erabiltzen ari da. Ondorioz, hemen ere Legeak aurreikusten duena baino askoz gehiago zehaztea eta erabiltzea nahi dute Konpainiaok. Legeak dio SDDR sistemak erabili daitezkeela –eta erabiliko direla ere iradokitzen du–, baina zehaztuz lehenik hainbat froga pilotu egin behar direla.

Suma liteke Gobernuak nahi duela sistema hau bultzatu, baina oraingoz arazoak ere ikusten dizkio, besteak beste, gaur egun ontzien birziklatzeaz arduratzen diren enpresek ondo asko gogorarazten diotelako. Ecovidrio dira horietakoak, lehena ontzi arinez arduratzen da eta bigarrena beiraz. Bigarrenaren kasuan, esaterako, berrerabilera baino birziklatzea bultzatzen du, bildutako beira guztia urtu egiten baitu ontzi berriak egiteko. Espainiako Aneabe elkarteak ere (botilaratutako uraren enpresak biltzen ditu) jarri ditu bere oztopoak, besteak beste, Hondakinen Legeak aurreikusten duela eraikuntza publikoetan ezingo dela plastikozko botilarik saldu; eraikuntza hauek guztiak ur edangarria eskainiko duen iturritz hornitu beharko dira.

Hauekin bezala beste oztopo askorekin egingo du topo Legeak, bai hondakinen bilketan atzeratuak diren mankomunitateen aldetik, eta baita lehengo erregimeneko organigramak oraindik indar handia duten gunetatik ere, esaterako Iruñerriko Mankomunitatea. Uxue Barkosen Gobernuari eusten dioten beste hiru alderdien sostenguarekin, EH Bilduk zuzentzen du Nafarroako biztanleen erdia biltzen duen mankomunitate hau, baina aldaketarako erresistentzia handiak ditu bere baitan, esaterako bere menpekota den eta 475 langile biltzen dituen Iruñerriko Zerbitzuak SA enpresaren erraizetatik datozenak.

Obra publikoetan material birziklatuak erabiltzea derrigorrezkoa izango da Legearen arabera. 2020ko urtarilaren 1etik aurrera plastikozko poltsak ematea debekatuko da dendetan, salbu eta konpostagarriak direnak; eta data horretatik aurrera, halaber, plastikozko plater eta gisako ontziteriaren salmenta debekatuko da.

Horiek eta beste neurri asko aurreikusten dira Gobernuak bultzatu eta Legebiltzarrak onartuko duen Lege berrian. Helburuak gauzatea eta horretarako erabiliko diren molde eta bitartekoak ezartzea mankomunitateen menpe izango da. Eta batez ere, herritarren esku. Denen artean, Nafarroako hondakinen kudeaketa gorenko posizioetara eramanez. Eta are garrantzitsua goa, helburuak bete ahal, herritarrek hobeto biziko dira. ■